

Byggeriets effektivitet
Seminar 4.-5. september 2003 i Nuuk

Resumé og konklusioner

NAMMINERSORNERULLUTIK OQARTUSSAT • GRØNLANDS HJEMMESTYRE

Ineqarnermut Attaveqarnermullu Pisortaqaarfik
Direktoratet for Boliger og Infrastruktur

INDHOLDSFORTEGNELSE

Indledning	3
Program for seminaret	4
Deltageroversigt	6
1. Landsstyremedlemmets tale	7
2. Introduktion til seminaret	7
3. Tema 1: Byggeriets effektivitet	7
3.1 Indledning	7
3.2 Panel-/plenumdiskussion	8
4. Tema 2: Erfaringsopsamling og formidling	8
4.1 Indledning	8
4.2 Gruppearbejder	9
4.3 Panel-/plenumdiskussion og konklusion	10
5. Tema 3: Alternative organisationer	11
5.1 Indledning	11
5.2 Gruppearbejder	11
5.3 Panel-/plenumdiskussion	12
5.4 Konklusion	13
6. Tema 4: Byggepriser og Udbudsmaterialets kvalitet	13
6.1 Indledning	13
6.2 Gruppearbejder - Byggepriser	13
6.3 Panel-/plenumdiskussion – Byggepriser	15
6.4 Konklusion – Byggepriser	15
6.5 Gruppearbejder - Udbudsmaterialets kvalitet	15
6.6 Panel-/plenumdiskussion – Udbudsmaterialets kvalitet	17
6.7 Konklusion – Udbudsmaterialets kvalitet	17
7. Afslutning af seminaret	17

Indledning

I begyndelsen af 2002 nedsatte Landsstyreområdet for Boliger og Infrastruktur et udvalg, der skulle evaluere erfaringerne med forsøgsbyggeri og foreslå en strategi for den fremtidige udvikling på området.

Udvalget har repræsentanter fra Danmarks Tekniske Universitet, Center for Arktisk Teknologi, Grønlands Arbejdsgiverforening, Teknikkikkut Siunnersuisartut Peqatigiiffiat og Direktoratet for Boliger og Infrastruktur.

I dagene 4. og 5. september 2003 afholdt udvalget et seminar med titlen ”Byggeriets effektivitet”. Temaerne var inddelt i

- Byggeriets effektivitet,
- Erfaringsopsamling og formidling,
- Alternative organisationsformer samt
- Byggepriser og udbudsmaterialets kvalitet.

Landsstyremedlem for Boliger og Infrastruktur Mikael Petersen åbnede seminaret, og i løbet af de to dage var i alt 11 oplægsholdere – hvoraf 10 kom fra Danmark – på podiet. I alt 48 var tilmeldt seminaret.

Nærværende opfølgingsrapport, der er udarbejdet af Rådgivende ingeniør Steffen Ulrich-Lynge, er primært en redigering af referenternes og gruppernes materiale.

Program for seminaret

Torsdag 4. september 2003

- 9:00** Velkomst v/ Landsstyremedlem Michael Petersen
- 9:15-9:30** Indledning og præsentation af program v/ Udvalgsformand Professor Axel Gaarslev

Tema 1: Byggeriets effektivitet

- 9:30-10:15** Indlæg om erfaringer ved de seneste års initiativer om byggeriets effektivisering i Danmark ved Kontorchef Ib Steen Olsen, Erhvervs- og Boligstyrelsen.
- 10:15-10:40** Kaffepause
- 10:40-11:25** Indlæg om benchmarking og generelt om byggeriets situation i Danmark af Direktør Curt Liliegreen, Byggeriets Evaluerings Center.
- 11:25-12:10** Panel-/plenumdiskussion
- 12:10-13:00** Frokost

Tema 2: Erfaringsopsamling og formidling

- 13:00-13:30** Indlæg om de danske erfaringer om erfaringsopsamling og formidling ved Direktør Jens Østergaard, Byg – Erfa.
- 13:30-14:00** Indlæg om status af byggeportalen ”byginfo.gl” ved Konsulent Freddy Madsen og Konsulent Tom Andersen.
- 14:00-15:00** Gruppearbejde
- 15:00-15:25** Kaffepause
- 15:25-15:55** Fremlæggelse af gruppearbejder (ca. 10 min. til hver)
- Fremlæggelse af Gruppe A
 - Fremlæggelse af Gruppe B
 - Fremlæggelse af Gruppe C
 - Fremlæggelse af Gruppe D
- 15:55-16:55** Panel-/plenumdiskussion
- 16:55-17:00** Afslutning for 1. dag v/ Udvalgsformand Professor Axel Gaarslev

Fredag 5. september 2003

Tema 3: Alternative organisationer

- 9:00-9:05** Indledning og præsentation af program v/ Udvalgsformand Professor Axel Gaarslev
- 9:05-9:35** Indlæg om partnering set fra bygherrens synsvinkel ved Kontorchef Ib Steen Olsen, Erhvervs- og Boligstyrelsen.
- 9:35-10:05** Indlæg om partnering set fra entreprenørens synsvinkel ved Peter Lauge Christensen, NCC.
- 10:05-10.25** Kort indlæg om partnering set fra rådgiverens synsvinkel ved akademiingeniør Finn Alex Hansen og ved civilingeniør Bent Michael Nielsen, Carl Bro A/S.
- 10:25-11:40** Gruppearbejde (inklusive kaffe)
- 11:40-12:10** Fremlæggelse af gruppearbejder (ca. 5 min. til hver)
- Fremlæggelse af Gruppe D
 - Fremlæggelse af Gruppe C
 - Fremlæggelse af Gruppe B
 - Fremlæggelse af Gruppe A
- 12:10-13:00** Frokost
- 13:00-13:20** Panel-/plenumdiskussion

Tema 4: Byggepriser og udbudsmateriales kvalitet

- 13:20-13:40** Indlæg om ”Brugerinformation/prisdatabase” ved Kontorchef Ib Steen Olsen, Erhvervs- og Boligstyrelsen.
- 13:40-14:15** Indlæg om byggeriets nøgletal ved Direktør Curt Liliengreen, Byggeriets Evaluering Center.
- 14:15-14:30** Indlæg om ”Produktivitetsdatabase for byggeriet” og status af arbejdet omkring demomodel til en pris/kvalitetsdatabase i Grønland ved Seniorforsker Mogens Buhelt, By og Byg og Konsulent Steffen Ulrich-Lyng.
- 14:30-14:40** Indlæg af Konsulent Steffen Ulrich-Lyng om status af arbejdet i ”Arbejdsgruppen vedrørende udbudsmateriales kvalitet”.
- 14:40-15:30** Gruppearbejde (inklusive kaffe)
- 15:30-16:00** Fremlæggelse af gruppearbejder (ca. 5 min. til hver)
- Fremlæggelse af Gruppe A
 - Fremlæggelse af Gruppe B
 - Fremlæggelse af Gruppe C
 - Fremlæggelse af Gruppe D
- 16:00-16:30** Panel-/plenumdiskussion
- 16:30-16:35** Afslutning af seminaret v/ Udvalgsformand Professor Axel Gaarslev

Deltageroversigt

Agerskov,	Magnus	Konsulent	Tele Greenland A/S
Andersen,	Sten Kryger	Akademiingeniør	INUPLAN A/S
Andersen,	Tom	Konsulent	Tom Andersen
Barfoed,	Peter	Arkitekt	Tegnestuen Nuuk A/S
Beck,	Kâlêraq	Direktør	SANATI A/S
Borchersen,	Egil	Lektor	Center for Arktisk Teknologi
Buhelt,	Mogens	Seniorforsker	BY og BYG
Christensen,	Peter Lauge	Afdelingschef	NCC, Danmark
Dahl,	Ole	Viceprojektchef	NCC, Nuuk
Eriksen,	Kaj	Arkitekt	Qaqortoq Kommune (<i>Deltog: en ½ dag</i>)
Foged,	Rasmus	Afdelingschef	Direktoratet for Infrastruktur og Boliger
Gaarslev,	Axel	Professor	Danmarks Tekniske Universitet
Grundtvig,	Erik	Arkitekt	SANATI A/S
Hagelqvist,	Niels Erik	Direktør	Rambøll, Nuuk
Hansen,	Finn Alex	Akademiingeniør	CARL BRO a/s, Danmark
Jensen,	Hans Jørgen	Ingeniør	A/S INI
Johannesen,	Jesper	Anlægschef	A/S INI
Johansen,	Bjarne	Ingeniør	Mittarfeqarfiit/GLV-Anlæg
Klausen,	Karsten	Juridisk Konsulent	Grønlands Arbejdsgiverforening
Kold,	Preben	Direktør	Permagreen
Knudsen,	Hans-Wiggo	Direktør	Permagreen
Kristiansen,	Mike J.	Bygningsinspektør	Nuup Kommunea
Køster,	Janus	Sektionsingeniør	Direktoratet for Infrastruktur og Boliger
Larsen,	Elias	Teknisk Chef	Sisimiut Kommune
Lennert,	Kristian	Direktør	INUPLAN A/S
Liliegreen,	Curt	Direktør	Byggeriets Evaluerings Center, Danmark
Lindahl,	Hans Ulrik	Arkitekt	Masanti, Nuuk
Madsen,	Freddy	Konsulent	Rådgivende Ingeniører ApS
Møller,	Svenning	Teknisk Chef	Nukissiorfiit
Nielsen,	Bent M.	Seniorkonsulent	CARL BRO a/s, Danmark
Nielsen,	Knud	Sagsbehandler	KIIP
Nielsen,	Niels	Anlægsingeniør	Sisimiut Kommune
Olsen,	Ib Steen	Kontorchef	Erhvervs- og Boligstyrelsen, Danmark
Pedersen,	Per Lyster	Forundersøgelseschef	ASIAQ
Porsbøll,	Jens Chr.	Anlægschef	Nuup Kommunea
Ravn,	Birge	Projektchef	Nukissiorfiit
Romerdahl,	Jens	Konsulent	KANUKOKA
Rosing,	Aslak	Direktør	Tegnestuen Nuuk A/S
Riis,	Thomas	Arkitekt	Tegnestuen Nuuk A/S
Rud,	Ole	Direktør	Grønlands Arbejdsgiverforening
Sørensen,	Margrethe	Afdelingschef	Direktoratet for Erhverv
Slumstrup,	Erik	Ingeniør	Nuup Kommunea
Thor,	Claus	AC-Fuldmægtig	Direktoratet for Erhverv
Thusholt,	Palle	Projektchef	NCC, Nuuk
Ulrich-Lynge,	Steffen	Konsulent	Rådgivende Ingeniør
Vestergaard,	Bo	Fuldmægtig	Konkurrencenævnet
Vestergaard,	Søren	Afdelingsleder	CARL BRO a/s, Nuuk
Østergaard,	Jens	Direktør	BYG-ERFA, Danmark

1. Landsstyremedlemmets åbningstale

Om målene for at indfri samfundets forventninger til en velfungerende bygge- og anlægssektor sagde Landsstyremedlem Mikael Petersen blandt andet følgende:

- vi skal ikke holde os tilbage med at afprøve andre samarbejdsformer for at den vej at fremme produktiviteten i byggeriet
- vi skal blive bedre til at udnytte informationsteknologien ved projektering og udførelse af byggeriet, og ja
- vi skal simpelthen have mere byggeri for pengene uden at kvaliteten dermed sættes over styr.

2. Introduktion til seminaret

Udvalgets formand Professor Axel Gaarslev opremsede de aktuelle anbefalinger fra udvalget:

- Landsplanlægning og bevillingsprocedure for offentlige byggeaktiviteter overvejes for at opnå en bedre udnyttelse af kapacitet i branchen, forøget kvalitet samt lavere priser. Anbefales udført i andet regi.
- Etablering af byggeportal med det formål at samle og formidle byggeviden og -erfaringer i Grønland.
- Etablering af pris/kvalitetsdatabase. Nyttigt redskab bl.a. til lokalisering af indsatsområder for besparelser og kvalitetsløft.
- Forslag til forbedring af udbudsmaterialets kvalitet så koordinering sikres og bygherrens forventninger indfries.
- Erfaringsopsamling ved alternative udbudsformer specielt ”partnering”.

Omkring status af ovennævnte sagde udvalgets formand:

- Der havde været tilslutning til udvalgets anbefalinger.
- Ansøgte beløb på finanslov 2003 var blevet bevilget, men forsinket pga. af valget dec. 02.
- Der var opstartet byggeportalprojekt.
- Der var netop opstartet et pris/kvalitetsprojekt.
- Der var indledende aktiviteter i forbindelse med et udbudsmateriale-projekt.
- Projekt ”partnering” var endnu ikke igangsat.

Ved introduktionen af seminaret sagde udvalgets formand blandt andet, at formålet med seminaret var at skabe en dialog med byggebranchens parter om de opstartede og planlagte aktiviteter. Der var derfor en forventning om deltagernes aktive medvirken.

3. Tema 1: Byggeriets effektivitet

3.1 Indledning

Temaet blev indledt med et indlæg om erfaringer ved de seneste års initiativer om byggeriets effektivisering i Danmark ved Kontorchef Ib Steen Olsen, Erhvervs- og Boligstyrelsen. Dette indlæg blev efterfulgt af indlæg om benchmarking og generelt om byggeriets situation af Direktør Curt Liliegreen, Byggeriets Evaluerings Center. Temaet afsluttedes med en panel-/plenumdiskussion.

3.2 Panel-/plenumdiskussion

I panelet var Direktør Kristian Lennert, Professor Axel Gaarslev, Direktør Curt Liliegreen, Kontorchef Ib Steen Olsen og Afdelingschef P. Lauge Christensen. Sammendrag af diskussionen:

- Om de grønlandske firmaer og organisationer har nødvendig power til at kunne blive mere effektive
- At en proces med inddragelse af byggeriets parter/ organisationer er nødvendig
- At dette kan gøres ved at nedsætte arbejdsgrupper, ved dialog og gennem netværk
- Ved netværksdannelse kunne man komme over en kulturkløft
- At de offentlige bygherrer har forpligtigelse til at opstarte netværk
- Måling af produktivitet - arbejdsindsats/m²
- Kvalitet: give rammevilkår for kvalitet, dvs. bindinger ved lokalplaner o. lign.
- Ej arkitektonisk kvalitet for da bliver diskussionen aldrig færdig
- At vi ikke må tabe 20-30 års udvikling pga. indførelse af nye samarbejdsformer, som kræver større organisationer
- At der ved partneringsproces er andre netværk, som er konkrete samarbejdspartner
- Sæt hellere rammebeløb –i stedet for m²-priser. Benyt f.eks. omvendt licitation
- At pris/ kvalitet er et kompliceret begreb, da regulering af prisen enkelt, mens kvalitet er svært at bedømme
- Kvalitetsniveauet
- Kvalitetsparametre, f.eks. holdbarheden af et produkt - dokumentation for hvad de kan - ej tilstrækkelig viden
- At der ifm. kvalitetssikringscirkulæret i DK konstateres en klar forbedring gennem de seneste år og at der forventes yderligere positiv effekt ved målrettet indsats
- At det er vigtigt med en projektgennemgang inden byggeriet starter
- At KS-systemer er vigtige og det drejer sig om holdning til kvalitet - også inddragelse af arbejdstagersiden er vigtigt
- At det ved andre samarbejdsformer er nødvendigt med en kulturændring – det kræver en længere proces – og dette må ske i samarbejde i blandt byggeriets parter

4. Tema 2: Erfaringsopsamling og formidling

4.1 Indledning

Temaet blev indledt med et indlæg om de danske erfaringer om erfaringsopsamling og formidling ved Direktør Jens Østergaard, Byg – Erfa, og efterfulgt af et indlæg om status af byggeportalen ”byginfo.gl” ved Konsulent Freddy Madsen og Konsulent Tom Andersen.

Derefter var der et gruppearbejde i 4 grupper, hvorefter fremlæggelse fra grupperne foregik, og dette blev afsluttet med en panel-/plenumdiskussion.

4.2 Gruppearbejder

Spørgsmål 1: *Drift af byginfo.gl. Beskriv kort forslag til hvordan driften af byginfo.gl kan foregå - både den IT teknisk drift og den faglige drift:*

Svar 1:

- IT-organisation for "Den IT-tekniske drift", eksempelvis af et IT-firma
- Faglig drift udføres af ARTEK
- Offentlig person (gennemgående figur), som sekretariat – fx. i ATIP eller A/S INI
- Central Grønlands uafhængig nøgleinstitution – evt. suppleret af DK-viden
- Forankret hos praktikerne (mere markedsmæssige vilkår)
- Startkapital for opbygning af hjemmesiden - offentlig omkostning
- Portalvirksomhed med reklamesalg eller adgangsafgift
- Promille af byggesagen indbetales til dækning af drift

Spørgsmål 2: *Skal alle dele af byginfo.gl være gratis - eller kan man forestille sig at der betales for f.eks. BYG-ERFA blade?*

Svar 2:

- Brugerfinansieret / offentligt tilskud
- Gratis ordning
- Abonnement ordning
- Links betalinger
- Organisationer betaler for medlemskab
- Forpligtende ejerskab

Spørgsmål 3: *Forslag til modeller for validering af portalens indhold, herunder forslag til sammensætning af valideringsudvalg.*

Svar 3:

- Valideringsudvalg nedsat bredt fra branchen (TSP, GA, ATIP, KANUKOKA og SIK) evt. forankret i ARTEK
- Evt. en fond
- Forretningsudvalg til håndtering af dagligdagen
- En centralstruktur for dagligopsamling og administration – Bør være i Nuuk

Spørgsmål 4: *ERFARINGSOPSAMLING: Skitser en plan for indsamling af erfaringer - hvem kan bidrage, hvad skal indsamles (først) m.v.?*

Svar 4:

- Årlig generalforsamling (*Plan*)
- Struktur for informationsindsamling (*Plan*)
- Direkte skrivning på hjemmesiden - "Sumpen" (*Plan*)
- I opstartsfasen aftales der med respektive brancheinteresser om inddatering → Efterfølgende inddateres "alle" - måske med reklamer (*Plan*)
- Nukissiorfiit (*Bidragyder*)
- Præsentation af gode oplevelser (*Indsamlingsemner*)
- Indrapportering af svigt og skader (*Indsamlingsemner*)

Spørgsmål 5: ERFARINGSOPSAMLING: Skal der være flere niveauer af byggeerfaringer repræsenteret i byginfo.gl?

Svar 5:

- Kraftig adskillelse/flere niveauer
 - Sumpen (Brevkasse → som oplæg til de officielle ”validerede”)
 - Erfa – niveau
- Database – som brugerne kan bidrage i – indsamling af tilgængelig viden
- Debat- og diskussionsforum

Spørgsmål 6: ERFARINGSOPSAMLING: Kan man forvente at brugerne vil indrapportere erfaringer til byginfo.gl, f.eks. skemaer og lign. på portalen? - begrund venligst svaret:

Svar 6:

- Manglende tid i kommuner
- Rådgivere, udførende og andre med økonomisk interesse

4.3 Panel-/plenumdiskussion og konklusioner

I panelet var indlægsholderne og der var bred enighed om følgende:

1. Driften af www.byginfo.gl bør være forankret i offentligt, men uafhængigt regi som Bygge- og Anlægsskolen/ (ARTEK).
2. Driftsorganisationen skal støttes af alle byggeriets organisationer - i et repræsentantskab, bestyrelse eller Valideringsudvalg. Det var tilslutning til at et valideringsudvalg blev nedsat snarest og gerne allerede i udviklingsfasen således, at portalen allerede ved idriftsættelsen, indeholder valideret/anerkendt viden. Der var bred tilslutning til at valideringsudvalget skal forankres i driftsorganisationen - og som nævnt have deltagelse af byggeriet organisationer, herunder blev det anført at SIK bør deltage.
3. Viden skal indsamles så man sikrer en rimelig vidensmængde af god kvalitet relativ hurtigt. Der var tilslutning til at operere med viden i tre niveauer:
 - a. Et diskussionsforum (ikke valideret materiale)
 - b. En SUMP af viden med en vis kvalitet - forløberen for egentlig valideret viden jf. pkt. 3.
 - c. Grønlandske BYG-ERFA-blade - viden som må anses for at være korrekt.Der blev peget på at der bør være tydelig adskillelse mellem de tre niveauer.
4. Der skal være adgang til at brugerne kan bidrage med viden via portalen og der bør være plads til de gode historier (succesfortællinger).
5. Cost/Benefit. Et supplerende spørgsmål vedr. forventet cost og benefit af byggeportalen blev kun sporadisk besvaret og debatteret. Det blev dog udtrykt relativt klart fra flere sider, at bevaring og formidling af BYG-ERFA var til gavn for det grønlandske byggeri og at der var potentiale for årlige besparelser, der kan måles i % af de årlige bygge- og anlægsomkostninger.

5. Tema 3: Alternative organisationer

5.1 Indledning

Temaet havde 4 indlægsholdere. Kontorchef Ib Steen Olsen, Erhvervs- og Boligstyrelsen, havde indlæg om partnering set fra bygherrens synspunkt, efterfulgt af et indlæg om partnering set fra entreprenørens synspunkt ved Peter Lauge Christensen, NCC og afslutningsvis var der et kort indlæg om partnering set fra rådgiverens synspunkt ved akademiingeniør Finn Alex Hansen og ved civilingeniør Bent Michael Nielsen, Carl Bro A/S.

Derefter var der et gruppearbejde i 4 grupper, hvorefter fremlæggelse fra grupperne foregik, og dette blev afsluttet med en panel-/plenumdiskussion.

5.2 Gruppearbejder

Hermed følger sammenfatning af gruppernes besvarelser:

Spørgsmål 1: Nævn fordele, som I ser dem, ved partnering

Svar 1:

- Forbedret kommunikation mellem parterne
- Åbne kalkulationer
- Forpligtende samarbejde – mere værdi ved samarbejde
- Større sikkerhed for økonomi – bedre styr på tid og pris
- For bygherren: Mere kvalificeret løsning – undgå tilbudstækning i udarbejdelse af projekt
- For entreprenøren: Sikkerhed for at det han laver er hvad bygherren gerne vil have
- Forbedret fleksibilitet – samarbejde om effektive løsninger
- Udnyttelse af ressourcer på en bedre måde
- Færre konflikter
- Udnytte styrker – hjælper hinanden – tror på hinanden
- Styr på byggesagens faser
- Bygherrens værdier kommer frem
- Giver bedre muligheder ift. politik
- Bedre mulighed for at løse opgaver overalt i Grønland – Hvad er muligt her?

Spørgsmål 2: Ser I ulemper ved partnering – og hvilke?

Svar 2:

- Sværere udvælgelsesprocedure – objektive kriterier – subjektiv udvælgelse
- Problem – vanskeligt for nye firmaer at komme på markedet – etableringsvanskeligheder
- Det kræver mere af bygherren
 - Styrende
 - Problem omkring politisk bygherre
 - Finanslove
 - Programmering
 - Personaleudskiftning
 - Organisering
- Forudsætter at de ”rigtige” personer er på banen
- Ansvarsfordeling/ligeværdighed
- Risiko for konflikter omkring økonomi

Spørgsmål 3: *Er der barrierer for anvendelse af partnering – og hvilke?*

Svar 3:

- Lovgivning
- Store afstande
- Små samfund – få virksomheder – små virksomheder
- Politiske krav – forståelse – holdningsændringer
- Den/de store bygherrer skal ”ville” partnering
- Er forudsætningerne til stede?
- Er bygherren, rådgiveren og tømreren gearret til at ændre samarbejdsformer? – Ved opførelse af 4 ældreboliger i Narsaq?
- Er det at samle nogle gamle dyder op og implementere dem efter evne og behov?
- Hvilke udvælgelseskriterier kan bygherren anvende indenfor ”Udbudscirkulæret”?
- Er det nødvendige konkurrencegrundlag til stede?
- Er det lige relevant at drøfte i Nuuk og Nanortalik?
- Er kapaciteten – kvantitativt og kvalitativt til stede hos entreprenøren?

Spørgsmål 4: *Hvilke krav vil blive stillet til virksomhederne, hvis partnering skal bredes ud?*

Svar 4:

- Hos virksomhederne skal usynlige materialerabatter, årsbonus og mængderabatter frem i lyset
- Hos bygherren og virksomhederne skal der ske en ændring af kulturen
- Uddannelse – efteruddannelse
- Holdningsændringer
- Etablering af ”referencer”

Spørgsmål 5: *Ser du andre særlige sider ved partnering, der bør drøftes nærmere?*

Svar 5:

- Professionalisering af bygherren
- Ansvarsplacering mellem byggeriets parter

5.3 Panel-/plenumdiskussion

I panelet var indlægsholderne og følgende kan trækkes frem: af panel-/plenumdiskussion:

1. Ib Steen Olsens pilplanche traditionel contra partnering er for sort/hvid.
2. Planchen sammenligner normal praksis og forsøgsbyggerier i Danmark.
 - De angivne byggeklodser kan benyttes på alle sager også traditionelt gennemførte.
 - Start roligt med indførelsen af disse i Grønland, små skridt afhængig f.eks. af stort/lille samfund.
 - Bygherren skal være professionel og ikke afhængig af et politisk bagland.
 - Der skal ske en reel udvælgelse af deltagerne i samarbejdet.
 - At det kan være svært for nye aktører at komme på markedet, bør man tage behørig hensyn til.
 - Ansvarsreglerne gælder stadig.
 - Særlige tillæg til AB, ABR mv.
3. Byggeklodserne benyttes i alle former for entrepriser, ikke kun i partnering. Alle typer af opgaver er egnede for partnering, men mest de komplicerede.
4. Partnering er kommet, fordi totalentreprisen har spillet fallit.

5. Korrekt, der kan være problemer med totalentreprisen, hvis ikke alle parter accepteres som ligeværdige samarbejdsparter.
6. Totalentreprisen er ok, hvis alle er lige parter.
7. Den store forskel mellem partnering og totalentreprise er åbenheden og loyaliteten overfor projektet contra virksomheden.
8. Kan denne projektloyalitet ikke være vanskelig i et karrierespæktiv for den ansatte?
9. Belønning er ikke kun virksomhedsrelateret, men også projektorienteret.
10. Trimmet byggeri og partnering går godt i spænd.
11. Løber vi ikke ind i nogen formelle vanskeligheder mht. gældende cirkulærer mv., som kan klares.

5.4 Konklusion

Der er overvejende positiv stemning for benyttelse af partnering i Grønland, omend man er skeptisk over, om man kan benytte denne i de mindre steder.

6. Tema 4: Byggepriser og Udbudsmaterialets kvalitet

6.1 Indledning

Temaet havde 4 indlægsholdere. Kontorchef Ib Steen Olsen, Erhvervs- og Boligstyrelsen havde et indlæg om ”Brugerinformation/prisdatabse”, og efterfulgt af et indlæg om byggeriets nøgletal ved Direktør Curt Liliegreen, Byggeriets Evaluerings Center. Seniorforsker Mogens Buhelt, By og Byg og Konsulent Steffen Ulrich-Lynge havde derefter et indlæg om ”Produktivitetsdatabase for byggeriet” og status af arbejdet omkring demomodel til en pris/kvalitetsdatabase i Grønland ved. Temaet afsluttedes med et indlæg af Konsulent Steffen Ulrich-Lynge om status af arbejdet i ”Arbejdsgruppen vedrørende udbudsmaterialets kvalitet”.

Derefter var der et gruppearbejde i 4 grupper, hvorefter fremlæggelse fra grupperne foregik, og dette blev afsluttet med en panel-/plenumdiskussion.

6.2 Gruppearbejder - Byggepriser

Spørgsmål 1: Kontoplanen - detaljer

Kan forslaget til kontoplan i bilag 2 bruges direkte, eller har I forslag til justeringer?

Svar 1:

- Der ønskes en beskeden opdeling
- Smedeentreprise ikke relevant
- Fundament for sig
- Der bør skelnes skarpt mellem fundament og bygningsdele over fundament. Fundamenter kan ikke sammenlignes.
- Bygherreleverancer skal specificeres
- Det kræver utrolig mange variationsparametre – Kontoplanen kan ikke bruges direkte!

Spørgsmål 2: Mængder

Er der andre mængdeangivelser end

- Antal boliger
- Bebygget areal
- Bolig- (og erhvervs)areal

som kunne være relevante at registrere og bruge som divisor ved beregning af nøgletal/enhedspris?

Svar 2:

- Også data for institutioner ønskes medtaget i analyserne
- Data for støttet byggeri (nyt cirkulære)
- Der er mange andre mængdeangivelser, som kan være relevante

Spørgsmål 3: Nøgletal / enhedspriser

Hvilket nøgletal er I mest interesserede i at se først?

- Hvilken konto (entreprise)?
- Hvilken mængdeenhed skal kontobeløbet (entreprisensummen) divideres med?
- Hvilken parameter forventes at have størst indflydelse på nøgletallet (Byggesagens størrelse?)
Dens type (fx 60/40-byggeri eller andelsboliger)? Dens geografiske placering? Andet?)
- Hvad kan man bruge resultatet til, og hvordan?

Svar 3:

- Enhed: kvadratmeter boligareal

Spørgsmål 4: Byggeprisindeks

Findes der et grønlandsk byggeprisindeks, i lighed med det danske som leveres af Danmarks Statistik?

I bekræftende fald: Skal byggeomkostningerne reguleres i henhold til dette, eller vil man herved bare skjule, at byggepriserne vokser for hurtigt? Er det mere relevant at regulere efter prisindekset for arbejds løn eller daglige forbrugsvarer.

Svar 4:

- Der findes et grønlandsk byggeindeks

Spørgsmål 5: Kontoplanen - generelt

Det er foreslået, at man i første fase bruger en entreprisebaseret kontoplan, se bilag 2. Vil det i en senere fase være relevant også at opdele efter bygningsdele, svarende til "den danske kontoplan", se bilag 1?

Svar 5:

- Simple opdeling med mulighed for udbygning

Spørgsmål 6: Kvalitet

Det er foreslået, at man i første fase bruger databasen på ensartet, støttet byggeri. Er der en formodning om at der - trods intentionerne om at holde en "normal standardkvalitet" - alligevel er så stor forskel i det resulterende kvalitetsniveau, at det er relevant at vurdere og registrere kvaliteten af det færdige byggeri, så man kan undersøge sammenhængen mellem kvalitet og pris, eller er vi her ude på marginalerne? Vil der (senere) være interesse for også at inkludere andet byggeri og dermed få en større variation i kvaliteten samt en mulighed for at undersøge sammenhængen mellem kvalitet og pris?

Svar 6:

- Kvalitet kan evt. angives ved opdeling i 5 kategorier

Spørgsmål 7: Totaløkonomi

Vil der (senere) være interesse for at udbygge databasen, således at man også kan opsamle data til beregning af totaløkonomi?

Svar 7:

- Mulighed for udbygning

6.3 Panel-/plenumdiskussion

Det blev foreslået, at man kunne lave sammenligninger mellem grønlandske og andre landes bygge-riers priser mm. Sammenligningen kunne baseres på lokaliteter som Nordnorge, Færøerne, Island o.a.

Der foregik en diskussion om byggevarepriser, bygherreleverancer, grossister mm. Det blev frem-lagt, at en af årsagerne til de store prisforskelle på byggevarerne var de relativt meget små mæng-der, vi arbejdede med her i Grønland, fordi byggeopgaverne her som regel er små.

Endvidere foregik der en diskussion om måling af effektivitet i forbindelse med byggearbejder. Her konkluderes det at der pt. mangler datamateriale, ligesom at sådanne målinger er meget komplice-rede. Det blev endvidere givet en orientering om, at der var analysemetoder på vej.

6.4 Konklusion – Byggepriser

Endeligt foregik der ikke en diskussion med fokus i de fremlagte forslag til pris/kvalitetsdatabase. Men ud fra besvarelserne, synes der at være en positiv melding om at arbejdet fortsættes. Under plenumdiskussionen fremkom et forslag om, at seminardeltagerne fik lejlighed til at overveje spørgsmålene yderligere sammen med deres bagland, og komme med mere fyldestgørende svar senere. En efterfølgende drøftelse med direktoratet konkluderede dog, at en høringsrunde i forbin-delse med forslaget vil være mest optimale.

6.5 Gruppearbejder – Udbudsmaterialets kvalitet

Spørgsmål 1: ENTREPRISEFORMER

Skal der igangsættes en undersøgelse og udredning af fordele og ulemper ved brug af forskellige entreprisereformer? I bekræftende fald. Er der særlige områder I ønsker at nævne?

Svar 1:

- Fordele og ulemper er beskrevet under danske forhold
- Om samme forhold er gældende i Grønland bør undersøges
- Er vores nuværende regelsæt (Udbudscirkulæret + AP 95) smidige nok?
- Særlige områder: Regningsarbejder
- Åbning for andre entreprisereformer
- Etablering af arbejdsgruppe, der kan beskrive fordele og ulemper
- Nej! Partnering kan kombineres med de kendte/anvendt entreprisereformer
- Anvendelse af alternative entreprisereformer?
- Nej! Der er ikke d.d. behov for at ændre entreprisereformstruktur, men evt. i forsøgsprojekter

Spørgsmål 2: AP 95

Skal der etableres en arbejdsgruppe bestående af byggeriets parter med henblik på revision af AP 95? I bekræftende fald. Er der særlige områder I ønsker at nævne?

Svar 2:

- Standardforbehold bør ikke være nødvendige
- Bestemmelsen om løn- og prisregulering bør revurderes
- Bør i øvrigt følge AB 92 (evt. ny AB)
- Ja! Tilpasning til initiativer siden AP 95 trådte i kraft. Praksis/KS/Miljø m.v.
- En revision til sikring af et ajourført grønlandsk regelsæt er stærkt ønsket

Spørgsmål 3: STANDARDISERING

Skal der etableres et udvalg bestående af repræsentanter fra bygherrer, rådgivere og entreprenører, som skal komme med forslag til standardisering af relevante materialer? I bekræftende fald. Er der særlige områder I ønsker at nævne?

Svar 3:

- Ja! Der udarbejdes standardudbudsmateriale
- Standard aftale (kontraktformular)
- Ja! + Projektrelaterede specifikke afvigelser
- Ja! Vi går ud fra det er udbudsmaterialet

Spørgsmål 4: ABR 89

Skal ABR 89 fortsat danne grundlag for udarbejdelse af rådgiveraftaler? Skal det gøres obligatorisk? I bekræftende fald. Har I forslag til hvordan?

Svar 4:

- ABR 89 kan fortsat danne grundlag for aftaler
- Tvistregler skal tilpasses
- Nej! Det skal ikke være obligatorisk

Spørgsmål 5: BYGHERREVEJLEDNING

Skal der med udgangspunkt i den nye danske "Bygherrevejledning 2003" udarbejdes en Bygherrevejledning, der gælder for Grønland? Hvis ikke. Har I forslag til hvordan man kan forstærke bygherrerollen?

Svar 5:

- Er ikke kendt
- Bygherrerollen skal kvalificeres
- Evt. bygherrevejledning for Grønland
- Ja! I en letlæselig – praktisk orienteret form
- Der må gerne etableres bygherrekursus for bygherrefunktionen (til alles brug)

Spørgsmål 6: KVALITETSSIKRINGSCIRKULÆRE

Skal Hjemmestyrets cirkulæreforslag til kvalitetssikring af bygge- og anlægsarbejder indføres? I bekræftende fald. Har I forslag til hvordan effektueringen skal foregå?

Svar 6:

- Skal være enkelt, med fokus på det væsentlige
- Der findes materiale og der er afholdt kurser (GA)
- Det er gruppens opfattelse, at man hellere skal sikre en holdningsbearbejdelse hos aktørerne
- Men – det er allerede formuleret og det kommer

Spørgsmål 7: UDBUDSMATERIALES KVALITET

Skal den danske vejledning ”En checkliste med fokus på forhold som ofte giver problemer med pris-sætning og udførelse af byggeprojekter” benyttes i det omfang, den er aktuel for grønlandske forhold? I bekræftende fald. Har I forslag til hvordan det skal effektueres?

Svar 7:

- Checkliste ikke kendt af alle
- Rimelig brugbar
- Gør projekterne bygbare. I øvrigt ja – når vi kender dokumentet

6.6 Panel-/plenumdiskussion

I panelet var indlægsholderne. Det blev orienteret om, at ”Den danske Bygherrevejledning 2003” nu blev redigeret. En egentlig diskussion omkring de i temaet nævnte spørgsmål foregik ikke.

6.7 Konklusion – Udbudsmaterialets kvalitet

Følgende konklusioner kan fremdrages af gruppernes besvarelser:

- der er ikke behov at igangsætte en undersøgelse og udredning af fordele og ulemper ved brug af de forskellige entreprisformer i Grønland
- en kritisk gennemgang af AP 95 er ønskelig
- ABR skal fortsat danne grundlag for rådgiveraftaler, men skal ikke gøres obligatorisk
- der ønskes igangsat standardisering af de materialer, der benyttes gang på gang ved bygge- og anlægsprojekter
- en bygherrevejledning for Grønland er ønsket

7. Afslutning af seminaret

Udvalgets formand Axel Gaarslev påpegede i sin afsluttende tale bl.a., at udvalgets forventning om at seminaret havde medvirket til at skabe en dialog med byggebranchens parter om de opstartede og planlagte aktiviteter og om en forventning til en aktiv medvirken dermed var blevet opfyldt. Det havde været et godt seminar.